

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การใช้โปรแกรมการอบรมเรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มเยาวชนชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการอบรมเรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มเยาวชนชนบท ที่มีความแตกต่างในระดับการศึกษา อายุ เพศ และประสบการณ์ทางเพศ โดยทำการศึกษาในกลุ่มเยาวชน 5 ชุมชน ในเขตยากจน จังหวัดขอนแก่น และทำการอบรม ณ มูลนิธิอุทกศึกษาเพื่อเด็กไทยในชนบท ตำบลบ้านผือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในระหว่างวันที่ 21-22 มกราคม 2538

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยการคัดเลือกผู้นำเยาวชนใน 5 ชุมชน ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจัดเป็นหมู่บ้านยากจนและอยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิอุทกศึกษาเพื่อเด็กไทยในชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 69 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 12-23 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่จำกัดระดับการศึกษา ชุมชนละประมาณ 10 - 15 คน ได้แก่ผู้นำเยาวชนจากชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนบ้านผือ ต. พระลับ อ. เมือง จ. ขอนแก่น
2. ชุมชนบ้านเหล่านกชุม ต. ดอนหัน อ. เมือง จ. ขอนแก่น
3. ชุมชนบ้านหนองฮี ต. ดอนช้าง อ. เมือง จ. ขอนแก่น
4. ชุมชนบ้านหนองตูม ต. หนองตูม อ. เมือง จ. ขอนแก่น
5. ชุมชนบ้านข้าฝักหนาม ต. นาหนองทุ่ม อ. ชุมแพ จ. ขอนแก่น

วิธีการอบรม

การอบรมใช้โปรแกรมการอบรมที่กำหนดขึ้น เป็นโปรแกรมการอบรม ใช้ระยะเวลาอบรม 2 วัน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) วิธีการอบรมประกอบด้วย

- การบรรยาย
- การสนทนากลุ่ม
- การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ
- การแสดงบทบาทสมมติ
- กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิทยาการในการอบรม

วิทยาการในการอบรมประกอบด้วยอาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้ติดเชื้อจากศูนย์บรรเทาใจ กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นโปรแกรมการอบรมแบบเข้ม ที่ใช้อบรมระยะเวลา 2 วัน ดัดแปลงจากคู่มือการอบรมของตรุณี รุจกรกานต์ และคณะ (2537) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. คู่มือการอบรม ประกอบด้วยกิจกรรมและเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมกลุ่มย่อยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

เป็นกิจกรรมที่ใช้กระตุ้นสมาชิกเยาวชนให้คิดข้อคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ ใช้เวลาประมาณ 60 นาที โดยการแจกบัตรแข็งสีต่าง ๆ 4 สี ได้แก่ สีชมพู สีเขียว สีเหลือง และสีฟ้า ให้สมาชิกกลุ่มทุกคน ๆ ละ 4 สี จากนั้นให้เยาวชนในกลุ่มทุกคนเขียนคำถามเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ตนยังไม่เข้าใจหรือยังไม่รู้ ลงในกระดาษสีที่แจกให้โดยแยกคำถามเป็นหมวดหมู่ตามกระดาษสีดังนี้

กระดาษสีฟ้า	ใช้ถามเกี่ยวกับเชื้อไวรัสเอดส์และการแพร่กระจาย
กระดาษสีเหลือง	ใช้ถามเกี่ยวกับการป้องกันและการรักษา
กระดาษสีเขียว	ใช้ถามเกี่ยวกับอาการของโรค
กระดาษสีชมพู	ใช้ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง

จากนั้นให้สมาชิกเก็บรวบรวมบัตรคำถามโดยแยกสี และวิทยากรกลุ่มซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคเอดส์ ตอบคำถามที่ละด้านตามสีบัตรจนหมด

1.2 การสนทนากับผู้มีประสบการณ์เรื่องโรคเอดส์

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้พบปะและสนทนากับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ เพื่อให้เยาวชนได้ซักถามถึงสาเหตุของการติดเชื้อโรคเอดส์ การปฏิบัติตัว ความรู้สึก และการอยู่ร่วมกับสังคมของผู้ติดเชื้อ เพื่อให้เยาวชนได้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ติดเชื้อ

1.3 กิจกรรมการตัดสินใจเรื่องเพศ

เป็นกิจกรรมที่ให้สมาชิกคิด พิจารณาถึงสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศ เพื่อให้สมาชิกคำนึงถึงว่าตนเองจะตัดสินใจอย่างไรเมื่อเกี่ยวข้องกับผู้อื่น โดยการสร้างสถานการณ์ให้กับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม จากนั้นให้สมาชิกทุกคนร่วมกันคิดและพิจารณาในสถานการณ์ที่แจกให้ โดยเน้นที่ค่านิยมเกี่ยวกับประเด็นทางเพศ ไม่ได้เน้นที่ความถูกต้องในการเรียงลำดับบุคคลในสถานการณ์ สิ่งที่สำคัญคือ กระบวนการที่สมาชิกกลุ่มใช้ในการตัดสินใจ เพราะเหตุใดกลุ่มหรือเยาวชนจึงคิดเช่นนั้น (ดูสถานการณ์ในภาคผนวก ง.)

1.4 การแสดงบทบาทสมมติ

เยาวชนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงความรู้สึกในบทบาทที่ตนเองอาจจะต้องแสดงในอนาคต โดยให้เยาวชนแต่ละกลุ่มกำหนดบทบาทและตัวละคร และแสดงละครตามบทบาทและวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ และถ่ายทำวีดิทัศน์เพื่อให้กลุ่มกลับมาย้อนดู และร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์

1.5 สไลด์โรคเอดส์

เป็นการให้ความรู้กับเยาวชนทั้งกลุ่มใหญ่ด้วยการฉายสไลด์เรื่องโรคเอดส์ เกี่ยวกับความหมายของโรคเอดส์ อาการ การติดต่อ และการแพร่กระจายเชื้อ พฤติกรรมเสี่ยง การป้องกัน และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ซักถาม และร่วมแสดงความคิดเห็น

1.6 การใช้ถุงยางอนามัย

เป็นกิจกรรมสาธิตการใช้ถุงยางอนามัย เพื่อให้เยาวชนทราบถึงขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง และกระตุ้นให้เยาวชนกล้าสนทนาในกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน โดยการอธิบายและสาธิตขั้นตอนการใส่และถอดถุงยางอนามัยกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศชายที่สามารถแข็งตัว และหลั่งอสุจิได้ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ทดลองการใส่และถอดถุงยางอนามัยที่ถูกวิธีกับหุ่นจำลอง

1.7 เกมถุงยางอนามัย

เป็นกิจกรรมการใส่ถุงยางอนามัยโดยการเล่นเกมที่เป็นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และวิธีการใส่และถอดถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง โดยแบ่งทีมที่แข่งขันทีมละ 12 คน แจกบัตรแข่งทีมละ 12 แผ่น ซึ่งเป็นขั้นตอนการใส่และถอดถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี 12 ขั้นตอน จากนั้นให้สมาชิกในแต่ละทีมเรียงบัตรแข่งทั้ง 12 แผ่น ตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องทันที ทีมที่เรียงได้ถูกต้องและใช้เวลาให้น้อยที่สุด คือทีมที่ชนะ ลักษณะบัตรแข่งทั้ง 12 แผ่น ได้แก่

- 1) ซื้อมา
- 2) เกิดเสนาหา
- 3) พาแข่งตัว
- 4) มัวเปิดซอง
- 5) ต้องไล่อากาศ
- 6) ฉลาดสวมใส่
- 7) ให้สัมผัส
- 8) จัดสอดใส่
- 9) ให้หลัง
- 10) สั่งถอดถอน

11) ก่อนอ่อนตัว

12) ชั่วห่อทิ้ง

1.8 กิจกรรมกลุ่มย่อยความเชื่อในเรื่องเพศสัมพันธ์

เป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อให้สมาชิกได้อภิปรายและทบทวนเรื่องความเชื่อในเรื่องทางเพศของวัยรุ่นและโรคเอดส์ และร่วมกันหากลวิธีที่จะแก้ไขความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับเพศ และโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น ๆ

1.9 กิจกรรมกลุ่มย่อยภาพวาดสื่อสารเอดส์และบทกลอนสอนเอดส์

เป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยที่ให้เยาวชนทุกคนได้วาดภาพและแต่งกลอนเกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อใช้เป็นสื่อในการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์กับเยาวชนอื่น ๆ โดยเตรียมกระดาษ $1 \times 1\frac{1}{2}$ ฟุต และสั้ระบายให้กับสมาชิกทุกกลุ่ม

1.10 กิจกรรมสันทนาการ

เป็นกิจกรรมรวมกลุ่มสันทนาการก่อนการอบรม และระหว่างการอบรม เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักกันก่อนเริ่มการอบรม และเป็นการผ่อนคลายและเปลี่ยนบรรยากาศ และสร้างความบันเทิงในระหว่างการอบรม นอกจากนั้นยังเป็นการให้ความรู้ในระหว่างการบันเทิงด้วยกิจกรรมสันทนาการที่ใช้ในระหว่างการอบรม ได้แก่

เกมส์ยางด้วยหลอดกาแฟ

เกมส์จับกลุ่มสสิ่ง

เกมส์เหยียบลูกโป่ง

เกมส์ผึ่งแดดกรัง

การตอบปัญหาโรคเอดส์

การประกวดร้องเพลง

แคมป์ไฟ

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์

เป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบเยาวชนก่อนและหลังการอบรม ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ด้าน ได้แก่

ด้านความรู้ เป็นคำถามเกี่ยวกับความจริงเกี่ยวกับเอดส์ การติดต่อของโรคเอดส์ การป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ และการรักษาโรคเอดส์ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ

ด้านทัศนคติ ประกอบด้วยข้อคำถาม 11 ข้อ (ดูรายละเอียดภาคผนวก จ.)

2.2 แบบประเมินผลการอบรม

เป็นแบบประเมินผลเยาวชนหลังการอบรม เกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมและกิจกรรมในการอบรม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ (ดูรายละเอียดภาคผนวก จ.)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามทดสอบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับโรคเอดส์ แบบประเมินผลการอบรม กิจกรรมกลุ่มที่ใช้ในการอบรม และการสังเกตการณ์ ส่วนร่วมในการอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากผลการทำกิจกรรม และข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการใช้สถิติที (t-test)